

ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

Savivaldybės biudžetinė įstaiga, Daugų g. 5A, Alytus, tel. /faks (8 315) 51 653,
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 301768543

**ALYTAUS MIESTO MOKYKLŲ MOKSLEIVIŲ PATIRTŲ
LENGVŲ TRAUMŲ ANALIZĖ UŽ 2012 METUS**

2013 m.

Vaikų traumų ir nelaimingų atsitikimų skaičius Lietuvoje kasmet auga. Mokyklinės traumos pasaulyje sudaro 9,7 – 22 proc. visų traumų. Norint sumažinti susižalojimų mokykloje skaičių, turi būti vykdoma tiksli traumų apskaita, atliekama jų priežasčių analizė, numatomos ir įgyvendinamos traumų profilaktikos priemonės.

Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, siekdamas išsiaiškinti, koks yra Alytaus miesto moksleivių traumatizmo paplitimas ir traumų pobūdis mokyklose, atliko traumatizmo Alytaus miesto mokyklose tyrimą. Šiuo tyrimu siekiama sužinoti, kaip dažnai ir kokias traumas mokyklose patiria mokiniai, kur ir dėl kokių priežasčių susižeidžiama, kas ir kokią pagalbą suteikia nukentėjusiesiems.

Alytaus miesto mokyklose 2012 m. rugsėjo mėnesio duomenimis mokėsi 9491 mokinys. Per šiuos mokslo metus mokyklų visuomenės sveikatos priežiūros specialistės užfiksavo 1172 moksleivių patirtas lengvas traumas.

Dažniausios vaikų traumos yra rankų ar kojų lūžiai, patempti raiščiai, nusiskelti ar išmušti dantys. Vaikai taip pat dažnai patiria minkštųjų audinių sužalojimus, pavyzdžiui, įsipjauna, nusidegina. Labai didelė dalis vaikų susižaloja dėl neatsargumo, neatidumo. Traumas dažniausiai patiria paaugliai, nes jie yra itin judrūs, aktyvūs. Jiems labai norisi pasirodyti prieš draugus. Prieš atlikdami veiksmus paaugliai neįvertina rizikos ir galimybės susižeisti.

Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos priežiūros specialistės per 2012 metus vykdė švietėjišką veiklą mokyklose, rūpinosi moksleivių sveikata, ypač didelį dėmesį skirdamos moksleivių traumatizmo mažinimui juos supančioje aplinkoje. Mokyklų visuomenės sveikatos priežiūros specialistės 2012 metais mokinių patirtas traumas registravo apsilankymų žurnaluose ir visuomenės sveikatos biuro parengtose moksleivių patirtų lengvų traumų registravimo formose.

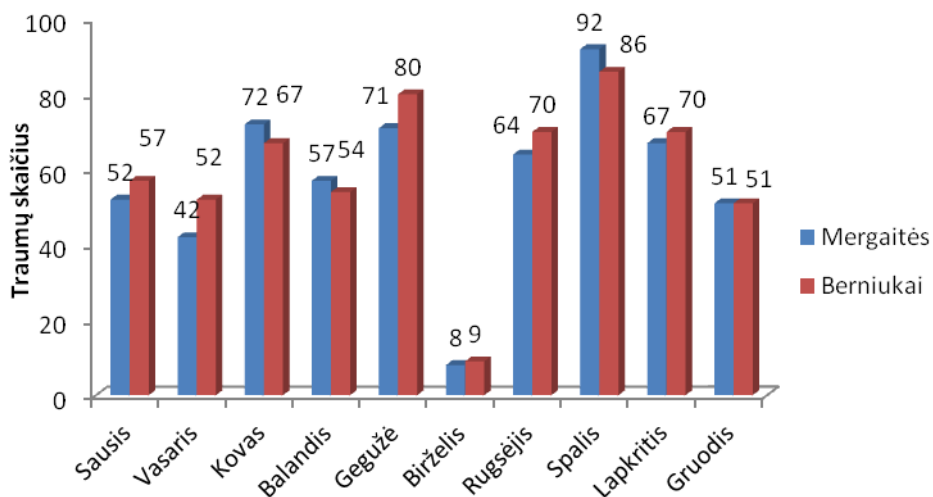
Šio darbo tikslas – išanalizuoti mokinių traumatizmo paplitimą ir pobūdį Alytaus miesto mokyklose 2012 mokslo metais.

Rezultatai

2012 m. sausio – birželio mėn. užregistruota 621 lengva trauma, o per 2012 m. rugsėjo – gruodžio mėn. buvo užregistruota 551 lengva trauma. Taigi, daugiau traumų moksleiviai patyrė per pirmąjį metų pusmetį. Greitoji medicinos pagalba į mokyklas dėl traumų 2012 metais buvo kviesta 26 kartus. 78,92 proc. traumų atvejų užtekdavo visuomenės sveikatos specialistės pirmosios pagalbos.

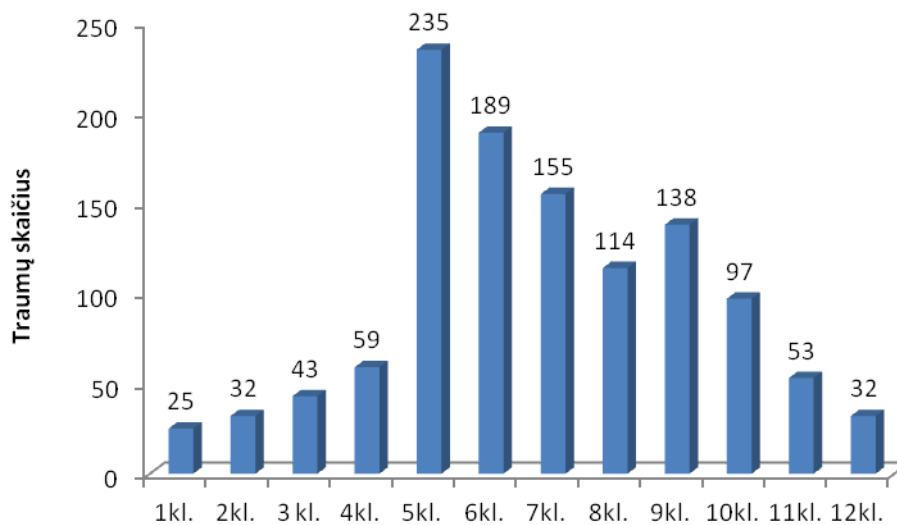
Daugiausiai traumų užregistruota spalio mėn. 15,2 proc., gegužės mėn. – 12,9 proc., kovo mėn. – 11,9 proc. nuo visų mokinių susižeidimų. Mažiausiai nelaimingų atsitikimų užregistruota birželio mėn.

Tyrimo metu nustatyta, kad berniukai 2012 m. traumas patyrė panašiai kaip mergaitės (atitinkamai 50,9 proc. ir 49,1 proc.) (1 pav.). Nors ankstesnių metų duomenys parodė, kad berniukai dažniau patiria traumas, nes jie daugiau rizikuoja, yra judresni.

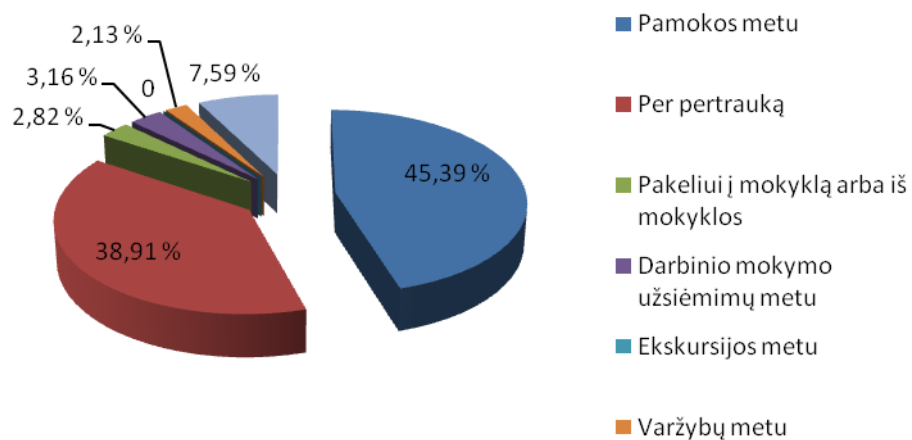
1 pav. Traumų pasiskirstymas 2012 m. pagal mėnesius ir lytį

2012 metais išliko ta pati tendencija – mokykloje traumas dažniausiai patiria penktokai. Jie sudaro ketvirtadalį (20 proc.) visų patyrusių traumas. Tai didžiausios rizikos susižeisti mokykloje grupė. Šio amžiaus vaikai yra linkę burtis į grupes, draugai jiems kartais turi didesnę įtaką negu tėvai. Norėdami pasirodyti drąsūs prieš draugus, žaisdami, sportuodami, ar leisdami laiką kieme, šio amžiaus vaikai neretai elgiasi labai rizikingai ir gali sunkiai susižaloti. Rečiausiai nuo traumų nukenčia pradinė klasių ir vyresniųjų klasių mokiniai: pirmokai (2,1 proc.), antrokai (2,7 proc.), dvyliktokai (2,7 proc.). Šių klasių mokiniai ramesni, santūresni, atsargesni, todėl susižeidžia rečiau. Pradinė klasių mokinių patirtos traumas sudaro 13,6 proc. nuo visų patyrusių traumas (2 pav.).

2 pav. Traumų pasiskirstymas pagal klases

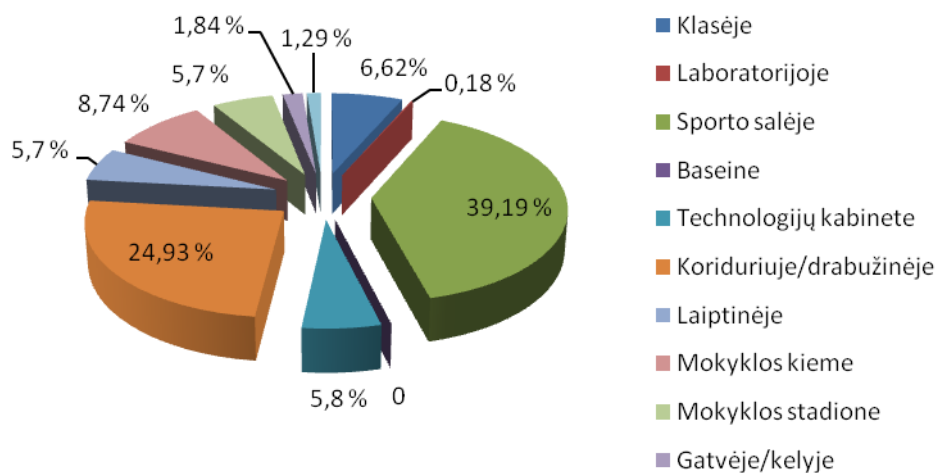
Tyrimo metu paaiškėjo, kad mokiniai traumas dažniausiai patiria pamokų metu ir per pertraukas (3 pav.).

3 pav. Kada moksleiviai dažniausiai patiria traumas (proc.)

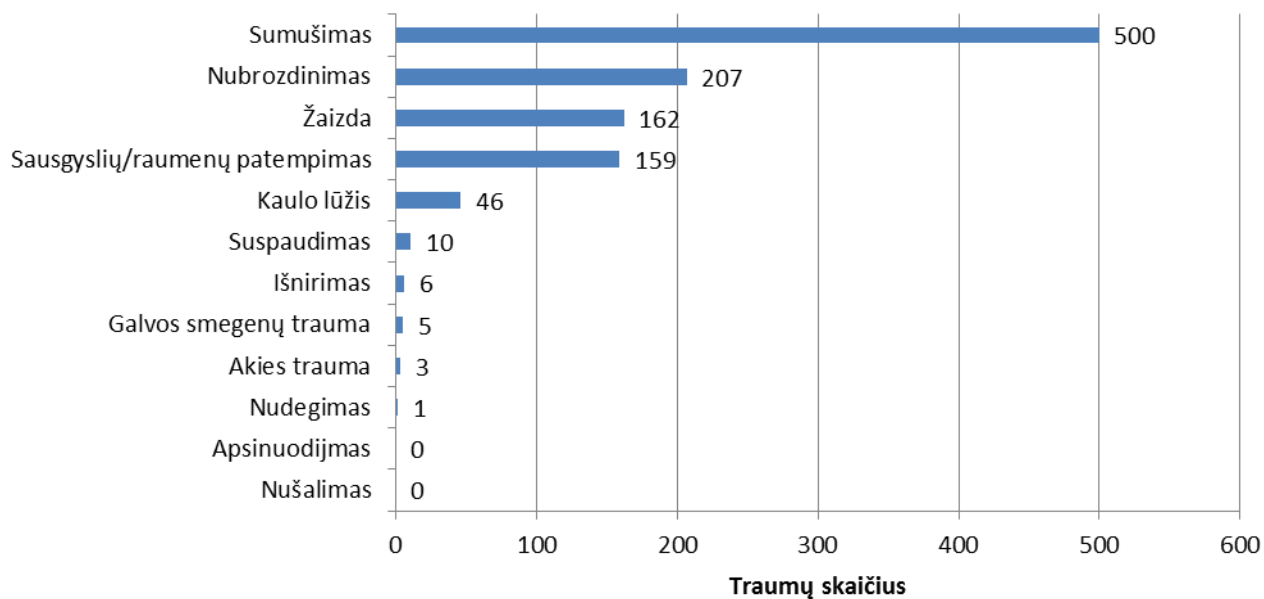
Dažniausiai traumas patiriamos sporto salėje, koridoriuje ar drabužinėje (4 pav.). Mokinių veikla, įvykus traumai, yra svarbus aspektas analizuojant traumatizmą mokyklose. Sporto salėje traumas patiriamos kūno kultūros pamokų metu (43,18 proc.). Dažnai moksleiviai patiria traumas eidami (20,49 proc.), žaisdami (10,06 proc.). Tai rodo, kad moksleiviai nėra pakankamai atsargūs. Be to daugelyje ugdymo įstaigų sporto salių inventorių nėra atnaujintas. Toks didelis skaičius traumų, įvykstančių sportuojant, rodo nepakankamą kūno kultūros mokytojų dėmesį sportuojantiems vaikams. Būna atvejų, kai sportuojantys mokiniai yra paliekami vieni be priežiūros,

dažnai pradėdant sportuoti nepadarnomi tinkami apšilimo pratimai, kas vėliau lemia įvairius susižeidimus. Svarbu, kad kūno kultūros mokytojai nebūtų abejingi ir aiškintų mokiniams apie galimus pavojus, atliekant įvairius pratimus, ir patartų, kaip nuo jų apsisaugoti.

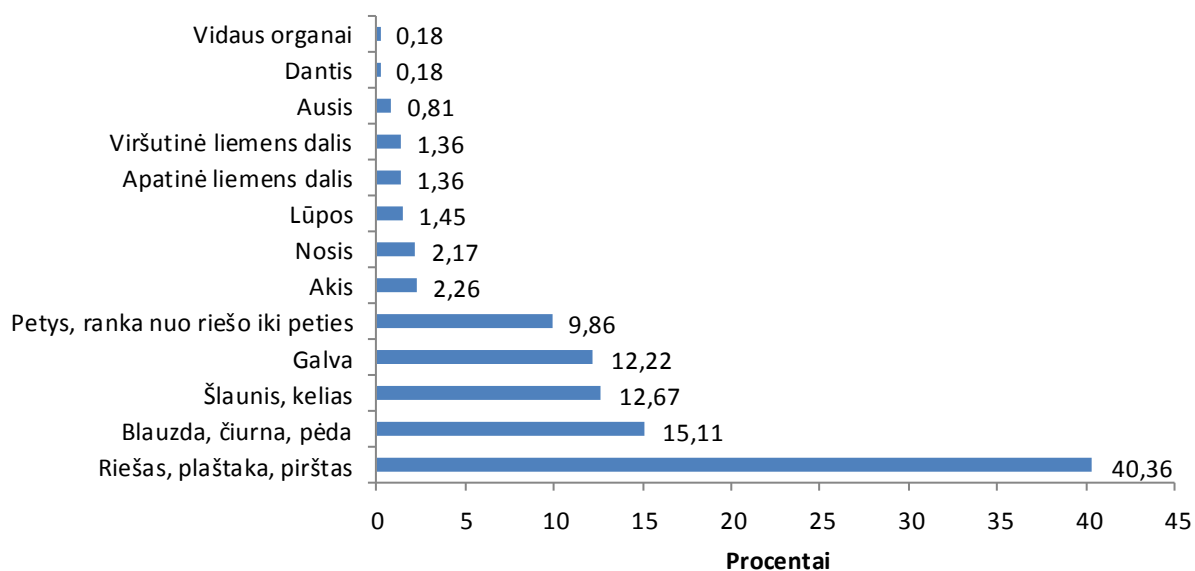
4 pav. Traumų pasiskirstymas pagal įvykio vietą (proc.).

Beveik pusė susižeidusių mokinių patiria įvairių kūno dalių sutrenkimus, sumušimus (45,5 proc.), beveik penktadaliui nukentėjusiųjų traumas atsiperka nubrozdinimais (18,84 proc.). 14,47 proc. moksleivių traumų padariniais tampa žaizdos. Nubrozdinimais atsiperka 13,2 proc. visų susižeidusių. Sausgyslių ar raumenų patempimai sudarė 14,47 proc., visų patiriamų traumų (5 pav.).

5 pav. Traumos rūšis

Atlikus surinktų duomenų analizę pagal traumos lokalizaciją (kūno vieta, kuri buvo sužalota), paaiškėjo, kad 2012 metais, mokiniai daugiausiai, t.y. 40,36 proc., patyrė riešo, plaštakos ar pirštų traumas. 15,11 proc. moksleivių susižalojo blauzdą, čiurną ar pėdą. Panaši dalis moksleivių susižalojo šlaunį ir kelią (12,67 proc.) bei galvą (12,22 proc.) (6 pav.).

6 pav. Traumų pasiskirstymas pagal sužalotas kūno dalis (proc.)

Išvados

1. 2012 m. berniukų patirtų traumų skaičius panašus kaip ir mergaičių (atitinkamai 50,9 proc. ir 49,1 proc.).
2. Dažniausiai mokykloje susižaloja 5 klasių mokiniai. Jie sudaro daugiau nei trečdalį (20,05 proc.) visų patyrusių traumas.
3. Mokiniai traumas dažniausiai patiria ugdymo įstaigų sporto salėse (39,19 proc.). Patiriamų traumų skaičius sporto salėse kiekvienais metais didėja.
4. Mokiniai daugiausiai patyrė riešo, plaštakos ar pirštų traumas.
5. Traumas patyrusiems mokiniams dažniausiai pakakdavo visuomenės sveikatos priežiūros specialisčių mokykloje suteiktos pirmosios pagalbos. Per 2012 metus suteikta 78,92 proc. visuomenės sveikatos specialisčių pirmosios pagalbos.

Pasiūlymai

1. Didelis skaičius traumų, įvykstančių sportuojant, rodo nepakankamą kūno kultūros mokytojų dėmesį sportuojantiems vaikams. Svarbu, kad kūno kultūros mokytojai nebūtų abejingi ir aiškintų mokiniams apie galimus pavojus, atliekant įvairius pratimus, ir patartų, kaip nuo jų apsisaugoti.
2. Reikėtų sustiprinti mokytojų ir vyresnių klasių mokinių budėjimus pertraukų metu mokyklos koridoriuose, kieme, laiptinėse.
3. Kadangi traumų priežastimi dažnai tampa susistumdymai ir susimušimai su kitu asmeniu, reikėtų mokiniams daugiau švietėjiškos veiklos pirmos pagalbos, smurto prevencijos ir kitais traumatizmo klausimais mokyklos bendruomenėje (lankstinukai, paskaitos).
4. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistėms, vykdančioms sveikatos priežiūrą mokyklose, stiprinti moksleivių pirmos pagalbos mokymą.

Jovita Katkauskaitė

Alytaus miesto savivaldybės visuomenės sveikatos biuro

Visuomenės sveikatos stebėsenos specialistė